

Yttrande Betänkandet (SOU 2016:13) Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Piteå kommun anser att utredningen har haft ett mycket viktigt uppdrag och att ett stärkt samarbete med civilsamhället kan bidra till demokratiutveckling och utgör en av nyckelfrågorna för att bygga framtidens samhälle. Det civila samhällets roll som kritiska röstbärare, opinionsbildare och folkbildning i demokratins former behöver stärkas. Kommunerna kan genom att inkludera dem i sin dialog inför beslut få förbättrade beslutsunderlag.

Utredningen har utgått från en definition där ”det civila samhället” består av allmännyttiga ideella föreningar, registrerade trossamfund, organisationer inom den ideella sektorn och stora delar av den kooperativa rörelsen, sociala företag samt aktiebolag med särskild vinstdelningsbegränsning. Piteå kommun är positiv till en gemensam definition.

Sammanfattningen av utredningens förslag riktar sig främst till statliga verk och myndigheter. När det gäller de kommunala organisationerna har utredningen synpunkter, bedömningar som riktar sig till kommuner och landsting, inga direkta förslag.

Företräda genom deltagande

Piteå kommun har redan beslutat om principer för medborgardialoger och anser att kommunens dialogformer även omfattar det civila samhället som målgrupp, beroende på vad dialogen gäller. Skillnaden mellan dialog med enskilda medborgare och det civila samhället är att det civila samhället företräder mer än sig själva vid ett deltagande i en dialog eller ett samråd. En dialog med företrädare kan också leda till överenskommelser eller avtal i olika former. Det är viktigt att värna om organisationernas roll i demokratin.

Utifrån den utgångspunkten är det problematiskt att som utredningen föreslår även inbjuda nätverk och andra former som inte har en formaliserad sammanslutning.

Att föra dialog med grupper av enskilda personer som vänder sig till kommunen t.ex. via en namninsamling eller ett upprop pågår ständigt. Men att bjuda in grupper och nätverk utan sammanslutning innebär i praktiken att bjuda in enskilda personer. Den dialogen faller sig naturligt för Piteå kommun inom de medborgardialoger som ständigt pågår.

Skolans roll

Piteå kommun välkomnar förslaget om att skolan ska få en tydligare roll i att öka ungas kunskap kring det civila samhället i stort. Därför ställer sig Piteå kommun även positiv till att civilsamhällets och föreningslivets roll i demokratin omfattas av ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på värdegrunds- och medborgarskapsfrågor.

Förutsättningar att delta

Goda förutsättningar för deltagande är viktigt. Piteå kommun liksom många andra kommuner arbetar redan med former som samråd, valda råd som exempelvis förebyggande- och tillgänglighets råd, där det civila samhället deltar. Reglemente för sådana råd finns beslutade i kommunfullmäktige. Andra former är avtal med olika organisationer, stimulansmedel mm.

Ökad social sammanhållning

Utredningen anser att för att det civila samhället som helhet ska inkludera en mångfald är det viktigt att det ska vara enkelt att bilda nya organisationer. De anser att man på statlig, regional och lokal nivå bör sträva efter att undvika onödiga tröskeeffekter i bidragssystemen samt att överväga vilka stöd man kan erbjuda nybildade organisationer. Piteå kommun anser att det är av vikt att varje kommun gör bedömningar enligt ovan utifrån hur det civila samhället ser ut i respektive ort.

Bedömningen är att det är av största vikt att stödja det civila samhället för att i en tid av demografiförändringar kunna erbjuda service och tjänster med bibehållen kvalitet. I det arbetet bör kommunerna sträva efter ökad lokal samverkan, starkare föreningsliv och mindre segregation.

Här behövs också på mindre orter ett utvecklingsarbete för att ta fram former och metoder för plattformar för samverkan dels för förebyggande arbete och dels för stödjande insatser i områden där vi ser större grupper personer i socioekonomiskt utsatt läge. Utredningens förslag om tillsättande av en statlig delegation med uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället i socioekonomiskt utsatta bostadsområden är ett bra initiativ. Piteå kommun konstaterar att denna satsning är ett stöd som prioriteras till stora städer och förorter. Precis som utredningen beskriver behöver stor vikt läggas på att lösa frågan om långsiktig finansiering för att nå varaktiga effekter inom de berörda områdena. Det innebär att övriga delar av landet inte får stöd av delegationen, vilket är synd.

Tillit, tilltro och förståelse för det civila samhället

Piteå kommun anser att det är av största vikt att värna om föreningslivets självständighet.

Det finns ingen lagstiftning som reglerar den lokal och regionala nivåernas relation till civilsamhället. Den enskilda kommunen och landstinget har en stor frihetsgrad vad gäller vilken samverkan de vill ha med det civila samhället. I det arbetet är det viktigt att även kommunerna ser över vilka hinder och svårigheter som eventuellt kan finnas inbyggda i det lokala bidragssystemet.

Hinder, regelverk och möjligheter

Piteå kommun stödjer utredningens hållning att skilja på regelverk och möjligheter mellan de som ingår i det civila samhället och de som ingår i näringslivet. Utredningen pekar på en rad olika regelverk som i dagsläget inte särskiljer föreningslivet från näringslivet. Utifrån ovanstående känns det riktigt att föreslagna uppdrag ges till allmänna arvsfonden, tillväxtver-

ket, livsmedelsverket med flera, samt att översyner sker i konkurrensrätten, konsumentlagstiftning, resegarantin och andra regelverk.

Piteå kommun ställer sig positiva till att ta fram en nationell definition av arbetsintegrerade sociala företag. Piteå kommun håller med om utredningens bedömning när det gäller det civila samhällets betydelse som resurs i mottagandet av asylsökande på kort sikt samt på längre sikt folkbildning och deltagande i att göra väntan på beslut om uppehållstillstånd meningsfull samt bidra till en snabbare etablering.

Även för personer som har fått uppehållstillstånd är civilsamhällets organisationer en viktig del i den fortsatta integrationsprocessen. Det ligger i kommunens intresse att försöka få människor som beviljats permanent uppehållstillstånd att stanna kvar och etablera sig i den egna kommunen och därmed skulle en utvecklad samverkan med det civila samhället kunna göra stor nytta. För att detta arbete ska bedrivas långsiktigt hållbart behövs ett samordnat arbete, vilket förstärkt innebär behov av tillökning av resurser.

Civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling

Offentligupphandling kan användas som ett strategiskt verktyg för upphandlande myndigheter att nå mål och använda ekonomiska resurser effektivt. Inköpsfunktionen har då en viktig strategisk roll redan när det gäller att identifiera organisationsmål, samhällsrelaterade mål och ta fram relevanta styrdokument. En möjlighet som finns idag för att öka mångfalden är att sätta sociala kriterier i upphandlingsunderlagen.

Upphandlingsregelverket beskrivs idag av många anbudsgivare på den traditionella privata marknaden som svårt att sätta sig in i och därmed avstår från att lämna anbud. Det gäller främst mindre företag. Piteå kommuns inköpsenhet tillsammans med Norrbottens upphandlingsråd genomför av den anledningen informationsmöten, seminarier, utbildningsinsatser med lokala och regionala leverantörer. Målsättningen är att öka och förbättra kompetensen hos alla inblandade parter och att bidra till en utökad dialog mellan anbudsgivare och upphandlande myndigheter. Det arbetet kan med fördel omfatta även råd och stöd till civilsamhället som troligen har samma svårigheter.

Utredningen föreslår att Upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att särskilt beakta de mervärden civilsamhället erbjuder i sitt arbete med att utveckla upphandlingskriterier. Myndigheten får också i uppdrag att bjuda in civilsamhällets organisationer att delta i arbetet med att utveckla kriterier, i syfte att säkerställa att relevanta mervärden fångas upp. Piteå kommun ställer sig positiva till att hitta former för att underlätta för civilsamhällets organisationer.

Om utredningsförslaget antas bör resultatet av Upphandlingsmyndighetens uppdrag utgöra ett stöd och vägledning hur man på lokal och regional nivå ska utveckla upphandlingsprocessen för att möjliggöra för civilsamhällets organisationer att lämna anbud till offentlig sektor.

Administrativt stöd

Utredningens bedömning är att det även lokalt behövs ett praktiskt inriktat stöd för att underlätta för det civila samhällets organisationer. Utredningen förordar en gemensam kontaktpunkt med såväl guidande som stödjande funktion. I Piteå kommun finns liksom i flera andra kommuner ett stöd via en så kallad föreningservice. Servicen innebär att ge föreningar, före-

ningsanställda samt arbetsgivare i föreningslivet stöd och hjälp. Medlemskap i föreningservice beviljas till ideella föreningar

Socialförsäkringen

En viktig utvecklingslinje för användande av aktivitetsersättning, sjukersättning och sjukpenning skulle, som utredningen anger, vara att nyttja möjligheten att ge personer med ersättningar möjlighet till ideellt volontärarbete. I Sverige till skillnad från övriga EU området sker en snäv tillämpning av möjligheten. För det civila samhället skulle det kunna innebära exempelvis stöd till administrativa uppgifter. För de enskilda personerna kan det innebära ett viktigt stöd till rehabilitering. Erfarenheter visar att vissa personer kan behålla sitt engagemang i en organisation en tillhör eller hitta ett nytt område för att ta aktiv del i samhällsutveckling, andra kan behålla och/eller utveckla de kompetenser de har. Unga mellan studier och arbete kan skaffa sig erfarenheter.

Piteå kommun

Peter Roslund
Kommunstyrelsens ordförande